

Makale Adı /Article Name

KOLLUĞUN SİVİL GÖZETİMİ VE
KOLLUĞUN SİVİL GÖZETİMİNİN
MALATYA-YEŞİLYURT İLÇESİ
UYGULAMASI¹

THE CIVILIAN OVERSIGHT AND
PRACTISES OF CIVILIAN OVERSIGHT
ON LAW ENFORCEMENT IN MALATYA-
YEŞİLYURT DISTRICT

Yazar

Nesim BABAHAÑOĞLU

Dr., Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD,
nesimbabahanoglu@yahoo.com orcid:0000-0003-2604-7213.

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 29 Haziran 2021

Kabul Tarihi: 15 Ekim 2021

Yayın Tarihi: 30 Aralık 2021

Kaynak Gösterme

Babahanoğlu, N. (2021). Kolluğun Sivil Gözetimi Ve Kolluğun Sivil Gözetiminin Malatya-Yeşilyurt İlçesi Uygulaması, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), s.302-317. DOI: 10.53586/susbid.988386

Ek Beyan: Yazar etik kurulu onayının gerekmediğini belirtmiştir.

¹ Bu çalışmada İçişleri Bakanlığınca uygulanan “İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi” kapsamında yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır. Projenin III aşaması “İç Güvenlik Sektörünün Güçlendirilmesi” olarak 2020 yılı itibarıyla yeniden uygulanmaktadır.

Öz

Sivil gözetim kavramının ABD ve gelişmiş Batı ülkelerinde 40 yılı aşkın geçmişi olmasına rağmen Türkiye için karşılaştırmalı olarak yeni bir kavramdır. Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyelik süreci ile Avrupa normları ve kurumlarına uyum ve yerine getirmesi için şart koşulan kriterler nedeniyle, özellikle temel hak ve özgürlükler alanında kanuni ve kurumsal düzenlemeler ile önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu alanlardan biri de kolluk ve kolluğun sivil denetimidir. Türkiye'de yapılan kolluk kuvvetlerinin ve denetim şeklinin hesap verebilir, şeffaf ve tatmin edici olması için kolluğun sadece yönetime değil halka, kamuoyuna hesap verebilen sivil bir denetim sistemi olmalıdır. Bu çalışmada; sivil gözetimin önemi ve gerekliliği açıklanmıştır. Çalışmada, kısaca kavramal çerçevenin yanında 2008 yılından bu yana uygulanan İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi/Güçlendirilmesi Projesi çerçevesinde yapılan faaliyetler ve hedeflenenler açıklanmıştır. Ayrıca çalışmada Malatya-Yeşilyurt İlçesindeki proje kapsamında yapılan uygulamalara yer verilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, kadın dernekleri, esnaf, eğitim kurumları, esnaf örgütleri, muhtarlar, ilde kurulu suç önleme ve engelleme ile görevli kamu ve özel kurumlar da sürece dahil edilerek yapılan faaliyetlere yer verilmiştir. Güvenlik kuvvetleri ile il ve ilçe aktörleri dahil edilerek proje boyunca yapılan bazı uygulamalara çalışmada değinilmiştir. Bu uygulamalar sonucunda proje uygulaması öncesi ve sonrasının karşılaştırılması suretiyle elde edilen sonuçlara da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel, Kolluk, Gözetim, Sivil Gözetim, Malatya-Yeşilyurt İlçesi.

Abstract

Civilian oversight' term has long standing approximately 40 years in developed Western countries and The US. On the other hand, it is relatively new concept for Turkey. Turkey has made significant changes in the legislative and institutional arrangements relating to basic rights and freedoms, within the framework of the political criteria that must be fulfilled in accession process of The European Union (EU). These include innovations in the supervision of the internal armed forces. Hence, for the efficient and productive law enforcement it must be all the controls are carried out in Turkey so transparent, accountable and satisfactory. Because of that, Turkey needs for a civilian denomination that accounts for the public, not the administration and authority. In this study is focused on the importance of civilian oversight and The 'Improvement/Enpowerment of Civilian Oversight of Internal Security Sector Project'. In this study, the activities of the partners' works and project such as NGO's and public institutions in the Province of Malatya and Yesilyurt District related to the projects and results of their works is also countained. In the meantime, it is unveiled by this works been done within the project in Malatya and one of the pilot districts Yesilyurt District with the theories explanation of civil oversight term, its results.

Keywords: Local, Law Enforcement, Oversight, Civilian Oversight, Malatya-Yesilyurt District.

Giriş

İnsan hak ve özgürlüklerine doğrudan etkisi olacak sektörlerden en önemlilerinden biri güvenlik sektörüdür. Bu nedenle polis ve jandarma olarak kamu düzeni ve esenliği konusunda ülkemizde görevli polis ve jandarmanın sivil gözetimi ile denetimi önemlilik arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerde kolluk kuvvetlerinin sivil gözetimi slsında uzunca yol alınmıştır. Ancak ülkemizde bu konu son yıllarda gündeme gelmiştir. Bu kapsamda 2008 yılı itibariyle İçişleri Bakanlığı bünyesinde İller İdaresi Genel Müdürlüğüne hazırlanan, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) desteği ile AB'nin finansmanı ile yürütülen İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi hayata geçirilmiş ve 2020 yılı itibariyle üçüncü aşaması ile devam etmektedir.

Kamu idaresi için gelişen Yeni Kamu Yönetimi Modeli (New Public Management) ile İyi Yönetim Uygulamalarının gerekleri olarak vatandaşların yönetime katılarak karar süreçlerinde kendi temsilcilerinin katılımı vazgeçilmez hale gelmiştir. Bu proje, vatandaşların kendi güvenlikleri ile ilgili yerel ihtiyaçlar saptanırken ve yerel güvenlik planları hazırlanırken söz sahibi olmalarını sağlamayı amaçlamıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının teknik desteğiyle İçişleri Bakanlığının yürüttüğü projenin I. aşaması 2008-2010, II. aşaması 2012-2014 ve III. aşaması 2019- tarihleri arasında üç aşama halinde uygulanmıştır. Üçüncü aşaması ise uygulamadadır.

Proje, Avrupa Konseyi ve AB mevzuatı, kolluk kuvvetlerinin sivil gözetimi ile alakalı standartları ve kriterleri ortaya koymak ile AB ülkeleri ile Türkiye ile karşılaştırmak amacındadır. Projedeki analiz sürecinden sonra, diğer ülkelerin sivil gözetimle ilgili yaptıkları uygulamalar arasından Türkiye için faydalı olabilecek hususları öne almayı hedeflemektedir (Yavuzdoğan ve Şimşek Akın, 2015 s.206). Bu amaçla projede yer alan ve pilot olarak seçilen ilgili illerin valileri, ilçe kaymakamları ve bakanlık yöneticileri ile güvenlik sektörü temsilcilerinden oluşan heyetlerle AB üyesi ülkelere inceleme ziyaretleri yapılmıştır.

Burada asıl olan, güvenlik güçlerine baskı yapmak suretiyle onları denetleme anlamı çıkarılmamalıdır. Burada önemli olan kolluğun idaresinden çok suçların önlenmesi aşamasında önleme hedefini esas alma ve güvenlik kuvvetleriyle işbirliği yaparak onlara yardımcı olma hedeflenmiştir. Meydana getirilecek yereldeki önleme komisyonlarıyla yerelin önceliklerine odaklanacak şekilde yerel güvenlik planlarını, katılım sağlama ve yerellik ilkeleri çerçevesinde oluşturulması hedeflenmektedir. Bu amaçla projede, İstanbul (Eyüp, Fatih, Kadıköy, Üsküdar, Beşiktaş), İzmir (Buca, Çeşme), Trabzon (Vakfıkebir), Gaziantep (Şahinbey, Şehitkamil), Hatay (İskenderun) ve Malatya (Yeşilyurt, Hekimhan)'dan oluşan il ve ilçelerde çalışmalar ve çalıştaylar yapılmıştır. Buralardaki ilgili STK'lar, kadınlar, gençler ve kamu kurumlarındaki görevliler ile görüşülüp çalışmalara devam edilmiştir.

Bu çalışmada; sivil gözetim, kolluk ve kolluğun sivil gözetimi kavramlarının teorik olarak araştırılması, proje uygulaması, proje detayları ve taslak yönetmelikle düzenleme yapılan esasların açıklanmasının yanında projenin pilot ilçelerinden olan Yeşilyurt'ta icra edilen faaliyetler kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Kolluk Kavramı

Devlet şeklinde organize olmuş tüm topluluklarda kamu düzeninin ve esenliğinin sağlanması devlet kurumunun baştan gelen vazifesidir. Bunun dışındaki kamu işleri bunlardan daha sonra geldiğinden, devletin bu sorumluluğu, genelin savunma ihtiyacıyla beraber, devletin kuruluşu kadar geriye gider. Kamu düzenini sağlayan kurum, kolluk olarak adlandırılır (Kıratlı, 1973, s.27).

Bir tanıma göre ise kolluk; her toplumun ortak hayatı sürdürebilmek için belli bir düzene ve disipline ihtiyaç duyması nedeniyle, gerek ilkel gerekse de gelişmiş bütün toplumlarda yönetimin öncelikli ve ana vazifesi kamu düzenini muhafaza etmek ve böylece şahısların ve kitlelerin güvenlik ve esenlik içinde hayatlarını sürdürmelerine imkan sağlamaktır. Buna göre yönetimin kamu düzenini muhafaza etmek ve huzuru sağlamak için yaptığı bütün faaliyetlere kolluk faaliyeti denmektedir (Günday, 2013, s.289).

Diğer yandan siyasal toplumlarda otoritenin kadim ve kabul edilmiş temel vazifesi, ortak hayatın ihtiyaç duyduğu disiplin ve düzenin oluşturulması ve yürütülmesi olan kolluk faaliyetidir. Kamu idaresi, kolluk kuvveti ile insanların toplumdaki tutum ve hareketlerini gözleyip denetlemek suretiyle kamunun düzenini sağlayandır (Gündoğan, 2011, s.45). Bu şekilde kolluk bir yandan kamu düzenini sağlarken, diğer yandan koruma vazifesini yerine getirir. Kolluk, kamu düzeni bozulduğunda da önceki duruma geri getiren idari faaliyetler olarak tanımlanırken, öte taraftan da bu gibi faaliyetleri yerine getiren görevliler anlamında da kullanılmaktadır (Gözübüyük ve Tan, 2011, s.646). Genel hatlarıyla kolluk, kamu düzeninin korunması, sürdürülmesi ve bozulduğunda eski haline getirilmesi vazifesini yerine getirmektedir.

Kolluğun faaliyeti; adli kolluk ve idari kolluk faaliyeti olarak ikiye ayrılmaktadır. İdari kolluk, kamu düzenini muhafazası için, kamu düzeninin korunması ve devam etmesi amacıyla gerekli önlemlerin alınması olarak tezahür eden kolluk faaliyetidir. Bu sebeple bu kolluk faaliyeti önleyici bir özellik taşır. Dolayısıyla bu kolluk çeşidine önleyici kolluk veya suç öncesi kolluk da denmektedir. İdari kolluk kamu düzenini korurken, kamunun faydası ile bireysel haklar ve hürriyetler arasında da bir denge gözetir. Kolluk yetkisi sadece, kamu güvenliği, genelin esenliği ve sağlığı amaçlı ile kullanılabilir (Zabunoğlu, 2016, s.467). Kamu düzenini oluşturan 'genel güvenlik, 'genel dirlik', 'genel sağlık' ve 'genel ahlak' olan dört kavram vardır. Bunların tehlikeyle karşılaşması durumunda idari kolluk devreye girmektedir. Adli kolluğun görevi ise kamu düzeni zarar gördükten sonra ortaya çıkar ve bastırıcı özelliğindedir. Dolayısıyla bu kolluk çeşidi 'suç kolluğu' terimi ile adlandırılır. Bir suç işlendikten sonra, suç nevinin tespiti, suç ile suç kanıtlarının toplanarak yargı görevlilerine ulaştırılmasına yönelik bir faaliyet olarak icra edilir (Yıldırım vd., 2013, s.537). Adli ve idari kolluk faaliyetlerini ifa eden kolluk kuvvetleri 'genel kolluk' olarak da adlandırılmaktadır.

2. Sivil Gözetim Kavramı Ve Dünyadaki Yansımaları

Sivil Gözetim (Civilian Oversight) kavramı, gelişmiş batılı ülkelerde kırk yılı aşkın geçmişine rağmen Türkiye'de yeni olduğu kabul edilir. Kolluğun sivil gözetimi kavramı son zamanlarda akademik olarak irdelenmeye başlanmıştır. 'Sivil gözetim' terimi yerine zaman zaman 'demokratik denetim' veya 'sivil denetim' gibi terimler de kullanılmaktadır. Fakat uluslararası literatürde bu terim 'civilian oversight' terimi adıyla kullanılmaktadır. Sivil sözcüğü Türkiye adli kolluk bakımından 'polis ve asker' olmayanlar olarak algılanmalıdır. Bu nedenle sivil gözetimle görevli olanların üniforması olmayanlar şeklinde bilinmesi gerekmektedir (Koyuncu, 2010, s.114). Yine de sivil gözetimin geliştirilmesi ile ilgili Türkiye'de gerçekleştirilen proje amaçlı etkinliklerde, sivil kelimesinin polis asker olmayanlar, meclis, hükümet, yargı, hükümete dışı kurumlar (ombudsman gibi), bazı durumlarda kamuca oluşturulmuş sınırlanmış yetkiler kullanan halk kurulları (ceza evi izleme kurulu gibi) şeklinde anlaşılması gerekmektedir. *Oversight* kelimesi Türkçe'ye nezaret, gözetim, murakabe, gözden geçirme şeklinde çevrilmiştir (Koyuncu, 2010, s.114).

Uluslararası seviyede ortak bir tanıma sahip olmamakla beraber 'sivil gözetim' kavramı kısaca şöyle tanımlanabilmektedir: 'Kolluk güçleri ve etkinlikleri ile kolluğun dayanağı olan politikalarının sıralı bir şekilde ve sürekli olarak sivil yetkililer tarafından izlenmesidir'. Sivil terimi 'polis ve asker olmayan' anlamını içerir. Adı geçen 'sivil otoriteler' terimi; meclisi, hükümeti, yargıyı, farklı ülkelerde 'hükümetten bağımsız oluşumları (insan hakları savunucuları, ombudsman, bağımsız kolluk şikayet

örgütleri, vb.) ve bazen de sınırlı seviyede nezarethanelerde teftiş etme yetkisi olan kamu idaresince tanınmış olan halk gruplarını içine alır (Vali-Kaymakamın başkanlık ettiği il-ilçe insan hakları kurulları gibi). Bu tanıma göre sivil gözetim sadece bireysel seviyede yani kolluk personelinin aşırı güç kullanarak yanlış yapması veya hukuk dışına çıkması ile gerçekleşen insan hakları ihlallerini değil, kurumsal seviyede politikaların da takibini esas almaktadır (www.sivilgozetim.org.tr).

Kolluk birimlerine, başka kamu görevlilerinden farklı olarak kişi hak ve hürriyetlerine dokunma niteliği içeren bazı yetkiler (kimlik sorma, durdurma, arama, iletişimin denetlenmesi, vb.) tanınmıştır. Tanınmış yetkilerini kullanan görevliler ve kurumların politikalarının belirlenmesi süreçlerinin ve personellerinin bireysel işlem ve hak ve hürriyetlerinin korunması ile insani demokratik hak ve özgürlüklerinin ilerletilmesi için bunlara müdahalede bulunma yetkisi olan kolluk kuvvetlerinin sivil yetkililerce kontrol ve denetimleri özel önem arz eder (Koyuncu, 2010, s.113).

Avrupa'da ülkelerin asayiş hizmetlerini yürüten kolluk birimleri sivil ve siyasilerin kontrolü ve gözetimi altındadır. Bu da ilgili ülkelerde hayata geçirilmiş ve etkin bir denetim uygulanmaktadır. Hatta Belçika jandarmasını kaldırarak kolluk sistemini sadeleştirmiştir. Belçika, 2001 yılına kadar devam eden kolluğun üçlü yapısı (jandarma, yerel polis ve adli polis) 2001 yılı reformlarıyla bu yapıyı tekli polis yapısına dönüştürmüştür. Ayrıca federal seviyede görev yapmak için federal polis teşkilatı kurulmuştur. Belçika'nın polisinde yaptığı değişikliğin amacı kolluk etkinliklerini yerine getiren birimlerin tek çatıda birleştirilmesi ve tek kuvvet olarak kamuya hizmet sunan tek birim haline dönüştürülmesidir. Belçika'da ülke asayiş hizmeti, federal ve yerel seviyede organize olmuş içişleri bakanlığı bünyesinde sivil bir idare haline getirilmiştir. Türkiye'de de jandarma teşkilatı doğrudan İçişleri Bakanlığı'na bağlamak suretiyle asayiş hizmetleri tek elde toplamaya çalışılmıştır. Nitekim birçok ülkede bu konuda düzenlemeler ve gelişmeler mevcuttur. Kolluk görevlisi ile ilgili şikayet ve sorunların bağımsız bir şekilde denetlendiği bağımsız kolluk şikayet mercileri farklı şekillerde oluşturulmuştur. Komisyon ya da kurul şeklindeki örgütlenme; İngiltere, Galler, Norveç, İrlanda, Belçika gibi bazı gelişmiş ülkelerde vardır. İngiltere'de Polis Şikayetleri Bağımsız Komisyonu (IPCC- The Independent Police Complaints Commission) bu amaçla kurulmuştur. Komisyonun görevi, güvenlik personeli hakkında yapılacak şikayet ve kötü muamele iddialarını bağımsız, adil ve açık bir tarzda araştırıp karara bağlamaktır. İspanya'da Hakların Savunucusu Kurumu, Fransa'da Etik ve İç Güvenlik Kuvvetleri Ulusal Komitesi ve İtalya'da Kişisel Veri Koruma Kurumu mevcuttur. İrlanda'da ise sivil ve bağımsız gözetim yetkisine sahip Polis Ombudsmanı vardır. Polis Ombudsmanı kolluk birimleri ile alakalı şikayet ve hukuk ihlalleri ile ilgili etkin bir şikayet kurumu olarak çalışır (Fırat ve Erdem, 2014, s.122).

Amerika'da polisin yanlış muamelelerine görevini kötüye kullanıp savsaklaması giderek artınca ilk olarak 1990 yılında Berkeley'de başlayıp yayılan gönüllü bir girişim ağı olan *Cop Watch* (Polis İzleme) oluşturulmuştur. Ülkenin çoğu şehrinde bağımsız organizasyon şeklinde çalışan *Cop Watch* polisin hesap verebilirliği ve kötü muamele davranışlarının bitmesi için çalışmaktadır. Mahallelerde organize olan *CopWatch* gruplarına, güvenlik kuvvetlerinin vazife yaparken onları gözlemleyerek kötü muamele yapmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Problemlerle bir durum gördüklerinde ya da haber aldıklarında, olay yerine gidip dikkatle izleyip olanları not alma veya video kamerayla çekim yapma şeklinde çalışırlar. Bir diğer yöntemleri ise hak ihlalini gerçekleştiren personelin görev yaptığı veya ihlalin meydana geldiği polis merkezi civarında iki kişilik protesto faaliyeti yapma şeklinde organize olmaktır (Dalkıran, 2009, s.83).

Kolluğun sivil gözetimi konusunda 20.Yüzyılın başlarından başlayarak farklı uygulamalar ortaya çıkmış, temel hak ve özgürlüklerin kamu otoritelerince ihlalinin önüne geçilme amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Birçok ülkede, farklı hukuki statü ve adlarda sivil kurumlar oluşmuş ve bu kurumlar bir çeşit sivil denetim ya da gözetim mekanizması olarak temel hak ve hürriyetlerin kolluk tarafından ihlalinin önüne geçmeye gayret etmişlerdir. Sivil denetim veya gözetim, kendi içinde 'yatay sivil

denetim/gözetim' ve 'dikey sivil denetim/gözetim' şeklinde iki gruba ayrılır. Daha çok hiyerarşik olarak görülebilecek parlamento denetimi, adli ve idari yargıdan oluşan adli denetim, içişleri bakanlığı denetimi, teftiş kurulları, iç denetim sistemleri, vali ve kaymakamların denetimleri dikey sivil denetimin kapsamındadır. Diğer yandan Avrupa'da ve Türkiye'de de var olan ombudsman, kişisel verilerin koruma kurumları, işkenceyi önleme komisyonları, güvenlik etiği komisyonları, güvenlik güçlerince idare edilen gözaltı merkezlerinin denetçisi ve bağımsız kolluk şikayet komisyonu gibi kurumların denetimi ise yatay bağımsız sivil denetim otoritelerini oluşturur (Fırat ve Erdem, 2014, s.123). Türkiye'de mevcut olan dikey sivil denetimin yanında son yıllarda oluşturulan yatay sivil denetim kurumları da mevcuttur. Ancak bu denetimlerin etkinliği ve kolluk kuvvetleri ile ilgili körtü muamele iddialarının azaltılması konusundaki çabaları tartışmalıdır.

2.1. Türkiye'de Kolluk Denetim ve Gözetimi

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kolluk kuvvetlerinin denetimi ve gözetiminde üç devlet erkinin rolü de mevcuttur: Yasama, yürütme ve yargı denetimleri. Türkiye'de var olan duruma bakıldığında güvenlik kuvvetlerinin sivil gözetimi; Meclis, Sayıştay, İçişleri Bakanlığı, yargı ile yerel düzeyde ise valilik ve kaymakamlıkların denetim ve uygulamalarıyla şekil almaktadır. Ayrıca, jandarma, sahil güvenlik ve polis ile bağlantılı yasal düzenlemeler ve kanunların gerektirdiği mekanizmalar da Türkiye'de güvenlik kuvvetlerinin gözetimi sisteminin diğer parçalarını meydana getirmektedir (Kuyaksil, 2012: 446). Bununla ilgili olarak, kolluk kuvvetlerinin faaliyetleri, fiil ve işlemleriyle bağlantılı olarak kaymakamlar valiye, vali içişleri bakanına, ayrıca İçişleri Bakanı Cumhurbaşkanına, hükümet ise TBMM'ne hesap vermektedir. Adli soruşturmaya dahil vazifeleri nedeniyle de adli kolluk olarak cumhuriyet savcılarının talimatı altındadır ve onlara karşı da sorumludurlar. Bunun yanında kolluk sektörünün bütün fiil ve işlemleri idari yargı denetimine tabidir. Kolluk kuruluşlarının faaliyetlerinin siyasi denetimi ise; Kabinayı ve İçişleri Bakanını denetlemek suretiyle TBMM tarafından gerçekleştirilmektedir (Çilesiz, 2010, s.32). İdari olarak kolluk birimleri olan emniyet, jandarma ve sahil güvenlik İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Bunun yansıması olarak da yerelde valilik ve kaymakamlıkların idari yönetimi altında hareket ederler. Adli olarak ise buldukları yer cumhuriyet başsavcılıklarına tabidirler.

Devlet örgütlenmesi sisteminde yasama, yargı ve yürütme erklerinin kendine has iç denetim usullerinin yanında kamu yönetiminin denetim vazifesi ombudsmanlık, bağımsız idari kurumların yanında, STK'lar, araştırma enstitüleri, üniversiteler, sendikalar ve benzeri toplumun örgütlenmiş yapıları güvenlik kuvvetlerinin gözetiminde önemli rol oynarlar (Salman, 2009).

Parlamento denetimi; meclis araştırması, meclis soruşturması, genel görüşme ve gensoru gibi denetleme araçları ile denetler. Genel olarak güvenlik kuvvetlerinin özelde ise kolluğun faaliyetlerini kapsayacak şekilde hükümetin üzerindeki parlamento denetimi ile ilgili, Türkiye'de temel bir tartışma olmakta ve hükümet kurma çoğunluğuna sahip iktidar partisinin aynı şekilde parlamento çoğunluğuna da sahip olduğundan hareketle, parlamenter sistemin uygulama şekliyle siyasi denetim aygıtlarının etkili uygulanamaması sonucu doğurduğu vurgulanmaktadır (Karaosmanoğlu, 2010, s.140). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile de bunun devam ettiği söylenebilir.

Anayasanın 74. maddesi gereği vatandaşların kendileri ya da kamu ile alakalı istek ve şikayetlerle ilgili, görevli organlara ve TBMM'ne yazılı başvuru hakkı tanınmıştır. Böylece dilekçeyle kişinin kendisine ait veya kamuya ait bir yararı koruyup kollaması amaçlanmaktadır. Bu amaçla TBMM'de dilekçe komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon vasıtasıyla vatandaşlar kolluk personelleri ile alakalı sorunları bildirme imkanı elde ederek bir denetim mekanizması imkanına kavuşmaktadırlar (Zabunoğlu, 2016, s.466). Bütün bu denetim mekanizmalarının yanında kolluk personelinin önleme faaliyetleri yaparken ya da yerel güvenlik planları yapılırken yereldeki aktörlerin katılımı ile sivil yöneticilerin kolluk

üzerindeki etkin denetimi de çok önemlidir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı tarafından bir takım çalışmalar yapılmaktadır.

3. İç Güvenlik Birimleri İçin Türkiye'deki Çalışmalar Ve Uygulanan Projeler²

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan BM UNDP'nin teknik ve AB'nin mali desteğiyle yürütülen 'İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi/Güçlendirilmesi Projesi; Türkiye'deki asayiş hizmetlerini AB'nin kriter ve standartlarına yakınlaştırma, temel hakların vatandaşlar tarafından daha yaygın kullanılması imkanı sağlama, şeffaflık ve sivil toplumu katılımını, insanı odak yapan kamu güvenliği düşüncesini esas almasını ve İçişleri Bakanlığı ile mülki idare amirlerinin (vali ve kaymakamların) kolluk güçleri üzerindeki denetim ve gözetim yetkilerinin etkin hale getirmeyi amaçlamıştır. Güvenlik kuvvetlerine tevdi edilen müdahale yetkileri nedeniyle, bu yetkilerle donatılan kolluk biriminin ve görevlinin, hem uygulayacakları görev politikalarının hazırlanması aşamasını, hem de kişisel işlem ve fiilleri sürecinde denetlenmesi önem arz etmektedir. Kişi hak ve hürriyetlerinin muhafazası ve demokratik haklarının geliştirilmesi amacıyla bu alanlara müdahale yetkisi olan güvenlik kuvvetlerinin sivil birimlerce denetlenmesi önemli bir durum olarak öne çıkmaktadır (www.sivilgozetim.org.tr).

Kolluk güçlerinin sivil otoritelerce denetimi ile ilgili gerekçe olarak; dünya ülkelerinde yaklaşık yarım asır evvel zor kullanma yetkisini haiz kolluğun yine kolluğun içinden seçilen ya da devlet otoritesi altında bulunan kurumlarca kontrolünün yetersiz olduğu ve kamuoyunun gözünde bu durumun güvensizliğe sebep olduğunun fark edilmesiyle, denetim mekanizmasının devlet kontrolü ve etkisi altında olmayan objektif sivil otoritelerce denetlenmesi olarak gösterilmiştir. Güvenlik kuvvetleriyle alakalı şikayetlerin bağımsız olarak araştırılıp soruşturulduğu bağımsız bir güvenlik kuvvetleri şikayet mekanizması komisyonu ya da kurulu İngiltere, Galler, Norveç, İrlanda, Belçika, İtalya, İspanya, Fransa gibi birçok ülkede mevcuttur. Bu konudaki gereklilik fikri Türkiye'de son zamanlarda ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliğine uyum sürecinde gündem olmuş ve proje haline getirilmiştir. AİHM'in verdiği kararlar, TÜSİAD'ın raporları, 2008 yılı Başbakanlık İşkence ve Kötü Muamele ile Etkin Mücadele Raporu, Avrupa Polis Etiği Sözleşmesi, Avrupa Konseyi, Uluslararası Af Örgütü İnceleme Raporları ve Avrupa Birliğinin Türkiye'deki güvenlik güçleriyle alakalı şikayetleri soruşturacak bağımsız ve etkin bir mekanizmanın oluşturulması gerekliliği hususuna işaret ettiği vurgulanmıştır (Yavuzdoğan ve Şimşek Akin, 2015, s.2003) .

3.1. Projenin Temel Amaçları

İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesine ait üç temel amaç belirtilmiştir (Akıncı, 2013):

Güvenlik güçleri ve sivil toplum kuruluşları arasında sivil gözetim terimi üzerinde genel bir anlayış birliği oluşturmak, AB ülkeleri örnek uygulamaları ve proje sonuçları kapsamında Türkiye'de etkin bir sivil gözetim için yasal çerçeve meydana getirmek ve kolluk kuvvetlerinin etkin bir şekilde denetlenebilmesi için İçişleri Bakanlığının kurumsal kapasitesini arttırmaktır.

Ayrıca bu çalışmada daha çok işlenen Projenin 2.Aşamasının amaçları da şöyle sıralanmıştır:

Demokratikleşme sürecinde güvenlik konularında kurumlar arası koordinasyonun iyileştirilmesi, sivil toplum katılımının artırılması ve yerel güvenlik sorunlarına önleyici çözümlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Üç aşama halinde uygulanan ve devam eden projenin birinci aşaması, Aralık 2008'den Mayıs 2010'a kadar, ikinci aşaması 2012-2014 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) teknik

²Projenin III aşaması "İç Güvenlik Sektörünün Güçlendirilmesi" olarak 2020 yılı itibarıyla uygulanmaktadır.

desteği ile Avrupa Komisyonunun mali kaynaklarıyla İçişleri Bakanlığınca uygulanmış, üçüncü aşaması ise uygulanmaktadır.

Proje üç bileşenden oluşmaktadır: Yasal çerçeve, kapasite geliştirme ve sivil toplum ve medya. Projelerin bileşenleri ile ilgili detaylı faaliyetler ülke genelinde ve özellikle de pilot illerde yapılmış ve yapılmaktadır. Bu amaçla asayiş ve güvenlikle ilgili mevzuat taranarak AB müktesebatına uygun hale getirilmektedir. Ayrıca AB ülkeleri ile Türkiye'nin Valilik/Kaymakamlık sistemleri karşılaştırılarak incelenecektir. Ayrıca illerin suç haritaları çıkarılacak, vatandaş odaklı iç güvenlik birimlerinin ihtiyaçları tespit edilecek ve bu konuda anketler uygulanarak vatandaş sürece dahil edilecektir. Ayrıca pilot ilçelerde kurulan Yerel Önleme Komisyonlarında yerel aktörlere temsil hakkı verilmesi de amaçlanmıştır. Ayrıca güvenlik birimleri ve mülki amirler başta olmak üzere konuyla ilgili birimlere eğitimler verilmiş, verilmeye devam edilmektedir. Bunun yanında parlamenterler, medya temsilcileri ve STK'larla değişik toplantılar tertip edilmiş ve konu hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Proje kapsamında planlanan faaliyetler aşağıdaki üç bileşenin başlığı altında yapılmaktadır. Yasal Çerçeve: İçişleri Bakanlığı valiler ve kaymakamların (mülki idare amirlerinin), güvenlik birimleri üzerindeki mevcut denetim ve gözetim yetkilerini eksiksiz kullanabilmeleri amacıyla yasal bir çerçeve geliştirilmek için çalışmalar yapmak. Kapasite Geliştirme: AB standartları çerçevesinde başta İçişleri Bakanlığı ile güvenlik sektörünün kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi ve bununla ilgili yapılması gereken eğitim faaliyetlerini içermektedir. Sivil Toplum ve Medya: Bu bileşen ise güvenlik birimleri üzerinde bağımsız ve daha etkili gözetim yetkisi bulunan çeşitli mekanizmaların oluşturulması ve sivil toplumla işiştare mekanizmalarını kuvvetlendirmeye yönelik çalışmaların yapılması (Roche, 2013). Üç bileşenden oluşan proje kapsamında pilot il ve ilçeler ile bakanlık merkez teşkilatında çalışmalar icra edilmiştir.

3.2. Yerel Güvenlik Komisyonları ve Yerel Güvenlik Planları

Proje, yerelde asayiş problemlerini tartışmak, suç işlenmeden engelleyici çözüm önerileri hazırlamak için Kaymakamlıklar/Valilikler ile sivil toplum arasındaki işbirliği ve kamu-özel kurumları arasında koordinasyonu güçlendirecek ve bu paydaşların katkılarını sağlayacak bir yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu da Yerel Güvenlik Komisyonu şeklinde hayata geçirilmiştir. Meydana getirilecek ilgili komisyonda devlet kurumları ile beraber sivil toplum kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki diğer kuruluşlar da yerel güvenlik işlerinde söz sahibi olmaları hedeflenmiştir. Ayrıca iç güvenlik birimleri olan polis ve jandarmanın da halkın güvenlikle ilgili taleplerini daha rasyonel bir şekilde ve 'yerellik' ilkesi doğrultusunda dikkate almaları bu komisyonlar marifetiyle sağlanacaktır. Hazırlanacak önleme planları bu komisyonlarda kolluk ve halkın katılımı ile ortak hazırlanmış olacaktır (www.sivilgozetim.org.tr)

Türkiye'de bu proje kapsamında yapılan kamuoyu yoklamaları ve araştırmalarında güvenlik birimlerine duyulan güven yüksek çıkmıştır. Bu anketlerden biri olan Polis Akademisi'nin yaptığı beklenti anketlerinde vatandaşın polis ve jandarma kuvvetlerine güven yüzdesi yüksek olmakla beraber hem bu güvenin artırılması hemde halkın güvenlik ihtiyacının iyileştirerek huzurunun daha da üst seviyelere çıkartılması bu projenin hedefleri arasındadır. Diğer yandan yapılacak 'Yerel Önleme Planları' da halkın temsilcilerinin katılımıyla yapılacağından güvenlik birimlerini daha şeffaf ve hesap verebilir kurumlar yapacaktır (Hough, 2013). Proje ile hem güvenlik birimlerinin hem de halkın ortak çalışılması suretiyle çok boyutlu toplumsal bir fayda hedeflenmiştir.

3.2.1. Yerel Güvenlik Komisyonları ile Yerel Güvenlik Planlarının Amaçları

Yerel güvenlik planları yerel sorunları ve öncelikleri öne çıkaran, önleyici eylemlere odaklanan ve ortaklık esaslı olan bir yaklaşımın ürünü olarak mutabakata varılarak yapılan planlar olacaktır. Genel olarak; yeni bir yaklaşımı benimseyen proje ile, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesinin yanısıra kolluğun gözetimi, iyi yönetimi ve paydaş katılımının sağlanarak vatandaş

odaklı bir iç güvenlik yönetimi anlayışına katkıda bulunma amaçlanmıştır. Böylece proje ile (Titiz, 2013):

- 1- Bütün iller ile uygun büyüklükteki ilçelerde kurulacak olan ‘Yerel Halk Güvenliği ve Suç Önleme Kurulları’nın kuruluş, görev ve işleyiş prensiplerini oluşturmak;
- 2- Kamu idareleri ve kolluk güçlerince dikkate alınacak mahalli güvenlik önceliklerin belirlenmesinde halkın katkısını almak ve halk ile yerel güvenlik problemlerini görüşme imkânlarına ortam hazırlamak ve arttırmak;
- 3- Devlet organları ile kolluk güçlerinin önleyici çalışmalarını koordine etmek;
- 4- Gündelik yerel asayiş sağlama amaçlı bir ortaklık meydana getirmek;
- 5- Kolluk güçlerinin yanında, oluşan bu birliktelik, yerel olarak seçilmiş önderleri ve sivil toplum birimlerinin paydaşları da aktif hale getirme;
- 6- Yatay (bilgi alışverişi, koordinasyon), dikey (kontrol) ve gözetim olmak üzere sivil gözetim fonksiyonunun gelişimini sağlamak;
- 7- Memnuniyet ve güven meydana getirmek. Ayrıca planlama yapılırken, vatandaş ihtiyaç ve beklentilerine odaklı olma, toplum ve yerel seviyede otoriteler arasındaki ilişkileri kurumsallaştırma, suç ve düzensizliklerin önlenmesini, ortaklık ve planlama yoluyla artırma hedeflenmiştir

3.2.2. Yerel Güvenlik Planının Hazırlanması

Yerel Güvenlik Meselelerinin Belirlenmesi: Öncelikle planlar yapılırken ilgili il/ilçe mülki sınırların içindeki asayişle alakalı konular belirlenir saptanır. Saptamaya göre diğer aşamalara geçilir (Akıncı, 2013):

- 1- Güvenlik Önceliklerinin Tespiti: Vatandaşları en fazla etkileyen asayiş problemleri nelerdir? Sorusu ile başlanır. Güvenlik konuları belirlendikten sonra o yerdeki halkın fazla muzdarip olduğu asayişle alakalı öncelikler belirlenir. Bu belirlemeden sonra yapılacak eylem planlarının oluşturulması aşamasına geçilir.
- 2- Yıllık Eylem Planının Oluşturulması: Saptanan güvenlik öncelikleri için yapılacak eylemler ve eylem planları istişare edilir ve bu eylemler ve planları üzerinde konsensüs oluşturulur. Bu önlemlerden sonra katılımcı paydaşların yapacağı eylem taahhütleri aşamasına geçilir.
- 3- Paydaşların Yapabilecekleri Taahhütlerin (Katkıların) Alınması Aşaması: Paydaş da olan yerel birimler ve kamu kurumlarından alınacak önleyici tedbirlerle ilgili taahhütlerinin alınması aşamasıdır.

3.2.3. Yerel Güvenlik Komisyonlarının Kurulma Nedenleri

Yasal düzenleme ile Vali/Kaymakamların yetkilerini işlevsel hale getirmek, AB Üyesi ülkelerden başarılı uygulamaları örnek alıp Türkiye’ye adapte etmek ve Türkiye’deki uygulamaları geliştirmek ve sistematikleştirmek olarak açıklanmıştır. Fransa’da nüfusu 10.000 ya da daha fazla olan tüm yerleşim birimlerinde yerel güvenlik komisyonları mevcuttur (Roche, 2013).

3.2.4. Yerel Güvenlik Komisyonlarının Faydaları

Projeye göre bu komisyonlar; mevzuatın valilere verdiği yönlendirme yetkisinin etkinliğini artırır, suç oluşmadan önce önlemeyi sağlar, reaktif (tepkisel) değil proaktif yaklaşımı benimser, kolluk kuvvetleri

dışındaki paydaşların da sorumluluk almalarını temin eder, paydaşlar arasındaki koordinasyonu kurumsallaştırır. Bu yapı, kurumlar arası koordinasyonu esas alan bir yaklaşımı benimser. Etkin kaynak dağılımı sağlar, kaynakları en etkili şekilde dağıtabilmek için, komisyonlar mevcut bilgiyi iyi analiz etmeli ve önceliklerini belirlemelidir. Böylece; kolluk kuvvetlerine olan güven artar, kolluk hizmetlerinden ve diğer kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyeti artırır ve sivil toplumdan düzenli aralıklarla katkı alınmasını temin eder (Roche, 2013).

3.2.5. Yerel Güvenlik Komisyonlarının İşleyişi

Proje öngörüsü ve planlamasına göre yerel güvenlik komisyonları; yerel asayiş problemleri ve güvenlik ihtiyaçların analizinin yapılması, işbirliği ve önleyici tedbir alınabilecek yerel asayiş önceliklerinin belirlenmesi, projelerin yapılması ve yerel asayiş planlarının hazırlanması ile uygulamaya hazır hale getirilmesi şeklinde işler. Valilik/Kaymakamlık liderliğinde kamu, sivil toplum, akademiden gelenler ilgili kurum çalışanlarından oluşan üye profili, operasyonel sekreteryaşının katkısı ve düzenli toplantılar ile yerel güvenlik analizleri yapılacaktır. Kurum işbirlikleri ve katkılarıyla önleyici ve ölçülebilir projeler geliştirilecektir. Yerel güvenlik planları hazırlanacak ve kamoyu ile paylaşılacaktır. Komisyon, asayişle ilgili analizler ve asayiş planını düzenli bir şekilde gözden geçirecek ve gerekirse revize edecektir (Pamuk, 2013). Mülki idare amiri başkanlığındaki il ve ilçe kurullarının katılımcı yapısı yerel demokrasi açısından önemlidir.

İlde Vali ve ilçede Kaymakamın başkanlığında kurulan yerel güvenlik komisyonunda yereldeki halkın bütün kesimlerinin katılımı amaçlanmıştır. Komisyonunda kamu temsilcileri, kolluk kuvvetlerinin temsilcileri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile özel sektör çalışanlarının bir araya gelmesi şeklinde bir yapı düşünülmüştür. Komisyonun toplantı zamanı 'ayda bir toplantı' şeklinde planlama düşünülmektedir. Komisyonunda ele alınacak konular sadece yerelde ilgili il veya ilçeyi ilgilendirecek güvenlik konularıyla sınırlandırılmıştır. Toplantılara vali yardımcısı (valinin görevlendirdiği) ya da kaymakam başkanlık eder. Ayrıca toplantı gündemleri de başkanlar tarafından hazırlanır. Komisyonun en önemli görevi yerel güvenlik planlarının hazırlanması olarak ortaya çıkmaktadır (Akıncı, 2013).

3.2.6. Ulusal Suç Önleme Bürosu

İller İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulacak büro, Genel Müdür Yardımcısı başkanlığında Emniyet, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı temsilcileri ile Adalet, Milli Eğitim, Sağlık Bakanlıkları, Muhtarlar Federasyonu temsilcisi ve Belediyeler Birliği temsilcilerinden ve uzmanlardan oluşacaktır. Ulusal Suç Önleme Bürosu, en iyi uygulama örneklerinin gösterilmesini ve fikir alışverişi ile diğer illerde uygulanmasını hedefleyen ulusal bir platform olma özelliği taşıyacaktır. Büroya ait özel bir web sitesi kurulacak ve İçişleri Bakanlığı Ulusal Suç Önleme Bürosu Avrupa Suç Önleme Ağının (EUCPN) Türkiye temsilcisi olacaktır. Ayrıca Uluslararası Suç Önleme Merkezine (ICPC-Montreal) ve diğer birimlere katılacak, ulusal düzeyde düzensizlik ve suç önlenmesi konusunda yapılan gelişmeler hakkında hazırlayacağı raporla da her üç yılda bir kamuoyunu bilgilendirme görevi yapacaktır. Büro, vatandaşlarla istişare, suç ve düzensizlikleri önleme alanında en iyi örneklerin karşılıklı değişimi için her üç yılda bir ulusal ya da uluslararası konferans organize edecektir (Roche, 2013). Bu büro ulusal çapta kolluk yetkilileri ile beraber diğer halk temsilcilerinin yer aldığı bir platform özelliği taşıyacaktır.

3.2.7. İl Suç Önleme ve Halk Güvenliği Kurulu

Bu kapsamda her ilde bir suç önleme ve halk güvenliği kurulu kurulması hedeflenmiş ve fonksiyonları belirlenmiştir (Akıncı, 2013):

İlçe kurulu kurulması için uygun ilçelere karar vermek ve bu ilçeleri resmi olarak bilgilendirmek, ilçe kurullarında farklı kesimlerden sivil toplum kuruluşlarının temsilini sağlamak, ilçe kurullarına

değerlendirmeleri için ulusal öncelikleri hatırlatmak, halkın kolluk kuvvetlerinden aldıkları hizmetlerden duydukları memnuniyet ve kolluk kuvvetlerine duyulan güveni tespit etmek üzere ilçede kamuoyu araştırmaları yapmak üzere fon sağlamak ile genel bir değerlendirme yapılması ve temel kıstaslar oluşturulması için kamuoyu araştırmalarının ana bulgularını il düzeyinde özetlemektir.

Bunun yanında İlçe Güvenlik ve Suç Önleme Planlarının hukukiliğini onaylamak ve eşitlik hakkının korunmasını sağlamak ile gerektiğinde ilçeler arasında etkili bir koordinasyon sağlamak ve iyi uygulamaların ve etkili önleme faaliyetlerinin ilçeler arasında bilgi alışverişi sağlamak için yıllık toplantılar düzenlemek, ildeki ilçe güvenlik planlarının mali ihtiyaçlarını değerlendirmek ve kaynak tahsisi için İller İdaresi Genel Müdürlüğü Ulusal Önleme Bürosu'na mali destek için başvurmak ve ildeki önleyici faaliyetler ve sonuçları hakkında İçişleri Bakanlığı'nı ve özellikle kurulduğunda İller İdaresi Genel Müdürlüğü Ulusal Önleme Bürosu'nu yıllık olarak rapor sunmak olarak sıralanmıştır.

İldeki bu kurulun yürütme kurulu, vali yardımcısı başkanlığında, büyükşehir/il belediye başkanı, il emniyet müdürü, il jandarma komutanı veya atadıkları temsilcilerden oluşacağı öngörülmüştür.

3.2.8. İlçe Suç Önleme ve Halk Güvenliği Kurulu

Projenin öngördüğü planlamaya göre ayda bir toplantı yapabilecek olan ilçe kurulunun gündemi kaymakam tarafından belirlenecektir. Ayrıca kaymakam başkanlığında yerel önleme planının hazırlanması aşamasında ise en az 5 toplantının yapılması öngörülmüştür. Toplantı kararlarının salt çoğunluğun katılması suretiyle karar yeter sayısının yine salt çoğunlukla alınması öngörülmekte ise de uzlaşma önem arz etmektedir. Ayrıca huzur hakkı öngörülmeven toplantılara mazeretsiz üç kez katılmayanlar üyelikten çıkarılacaktır. Kurul üyelerinin seçimi ise kaymakam tarafından yapılacaktır. İlçe halk güvenliği ve suç önleme kurullarının görevleri ise (Roche, 2013): Valiler aracılığıyla bakanlık tarafından veya emniyet ve kurul üyelerinin kendilerinin dikkatlerine sundukları temel güvenlik konuları ile kamuoyu araştırmaları, halk toplantıları, istişare toplantıları veya kendilerinin uygun gördüğü başka araçlarla tespit edilen ilçede yaşayanların güvenlik ihtiyaçlarını değerlendirmek, güvenlik konuları ve ihtiyaçların listesinden ortaklık yaklaşımı ve önleme taktikleri ile geliştirilebilecek olanlarını tespit etmek, her bir hedef için önleyici ve caydırıcı faaliyetleri tespit etmek, üyelerin katılımını sağlamak ve ortakların mali taahhütlerini de içeren faaliyetlerin desteklenmesi için üstlendikleri yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak, ilçe güvenlik ve suç önleme planını onaylanmak üzere il önleme ve güvenlik kuruluna sunmak, ilçe güvenlik ve suç önleme planını resmi olarak onaylamak, imzalamak ve kamuoyuna duyurmak ve il komisyonunca değerlendirilmek üzere yıllık ilerleme raporlarını sunmak, olarak sıralanmıştır.

3.3. Örnek Bir Uygulama: Yeşilyurt İlçesi'nde İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Kapsamında Yapılan Çalışmalar³

82 Mahalleden oluşan Yeşilyurt İlçesi, proje başlangıcında 40.000 nüfusa sahip iken, 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu sonrası önce 284.000(2014) ve daha sonra 319.618(2019)'e çıkmıştır. Malatya'da kurulu üç OSB de ilçe sınırlarındadır. Ayrıca 'eski sanayi sitesi' ile 'küçük sanayi sitesi' de bu ilçede yer almaktadır. Yıllık ortalama 13.000 civarında nüfus artışı ile yapılaşmaya ve gelişmeye müsait bir yerleşim bölgesi olarak öne çıkmaktadır. Fiziki yapılaşmanın yoğun olduğu ve Malatya'nın batı kısmı olması nedeniyle gelişmeye müsait bir bölgedir. Gerek Malatya ilçelerinden gerekse de çevre illerinden

³Proje kapsamında yapılan çalışmalar, aktivite ve önlemler ile faaliyetler, ilgili kurumların raporlarına dayanmaktadır. Proje kapsamında kayıtlı olan verilere ait rakamlar ve anlatılan aktiviteler bu bilgilere dayanılarak çalışmada kullanılmıştır. İlgili bilgi ve belgeler projede görevli kurum ve kuruluşlar ile Yeşilyurt Kaymakamlığınca yayımlanan iki adet kitap-faaliyet raporlarından yararlanılmıştır.

Malatya'ya olan göçün ekseriyeti bu ilçeye olmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı verilerine göre vakıf kaynaklarından faydalanan nüfusun genel nüfusa oranı %28'dir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında altı belde belediyesi kapatılarak mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Bu nedenle kolluk birimlerinin ilgili beldelerdeki dereceleri düşürülmüş, böylece kadroları azaltılarak merkezi birimler güçlendirilmiştir. Polisin sorumluluk alanı atılmış, ancak personel, araç-gereç ve imkanlar aynı ölçüde artmamıştır. Bu nedenle suç önleme ve asayiş hizmetlerinin etkin bir şekilde ifa edilmesi önemli hale gelmiştir.

Pilot olarak seçilen Yeşilyurt İlçesinde, proje kapsamında yukarıda belirtilen hedef ve öngörüler doğrultusunda birçok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Bu amaçla yukarıda detayları verilen sivil gözetim kurumunun sadece güvenlik kuvvetlerinin denetimi ile sınırlı olmadığı, güvenlik planları yapılırken sivil toplum örgütleri ile kamu kurumlarının sürece dahil edilmesi gerektiği uygulamalı olarak gösterilmiştir. Ayrıca kamu kurumları ile STK'ların güvenlik öncelikleri ile, bu önceliklere yönelik alınacak tedbirler için yaptıkları faaliyetler ile taahhütleri kayıt altına alınarak yıl boyu bu faaliyetler ve topluma dolayısıyla asayiş olayları üzerindeki etkileri gözlemlenmiştir. Pilot il ve ilçeler ile Yeşilyurt'ta uygulanan ve daha sonra bütün Türkiye'de uygulanması düşünülen bu yapının benzer çalışma ve hazırlıklara ışık tutması için kısaca çalışmalar ve uygulamalara yer vermenin yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Bu nedenle topluma katkı sunacak ve önleyici etkisi nedeniyle, kamu idarelerinin çalışma ve faaliyetleri ile yerel halkın, STK'ların istek, arzu ve taahhütleri de bu çalışmada yer almıştır.

İlçe güvenlik komisyonu, ilçedeki yerel güvenlik meseleleri ile güvenlik ihtiyaçlarının analizini yapmak, yerel güvenlik sorunları ve güvenlik ihtiyaçları listesinden kurumsal işbirliği ve önleyici yöntemler ile ele alınabilecek tedbirleri tespit etmek, 'yerel güvenlik planının' hedeflerini ve içeriğini tanımlamak, önleyici ve caydırıcı eylemler geliştirmek, toplum katmanlarının katılımını sağlamak ve paydaşların mali taahhütlerini de içeren yükümlülüklerin yerine getirilmesini izlemek, yerel güvenlik planını uygulamaya geçirmek, yerel güvenlik planında yer alan eylem planlarını izlemek ve gözden geçirmek ve yerel güvenlik planını yıllık olarak revize etmek gibi görevleri icra etmiştir. Bu proje kapsamında ilçede ve Malatya'da yedi adet toplantı, güvenlik analizi aşamasında 38 defa birebir görüşme, altı adet alt komisyon toplantısı, dört odak grup toplantısı ve bir adet il çapında yerel güvenlik sorunları istişare toplantısı düzenlenmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013).

Ayrıca Mayıs 2013 tarihinde proje danışmanları ile sorumlu teknik uzmanlar tarafından projeye ilgili Malatya ilindeki tüm ilgili kurum, kuruluş, STK'lara bilgilendirme toplantısı yapıldı. Kurumların suç önleme faaliyetlerine ilişkin yapacakları çalışmaların içeriği ve hazırlanması konusunda bilgilendirmeler yapıldı. Temmuz 2013 tarihinde İstanbul'da 'Eğiticilerin Eğitimi Semineri verilerek 'vatandaşın mağduriyet algısı', 'güven ve memnuyetinin ölçülmesi amaçlı kamuoyu araştırmaları' konularında farkındalık eğitimleri yapıldı. Daha sonra uzmanlarla Yeşilyurt İlçesi yerel güvenlik komisyonuna katılacak üyeler bilgilendirilerek toplumun kolluk kuvvetlerine olan güvenleri ile ilçenin asayiş gerekleri konusunda uygulanacak araştırma anketiyle ilgili bilgilendirmeler yapıldı. Yapılan diğer bir organizasyon ile, Yeşilyurt İlçesi'nin ilgili kamu idareleri, belediyeler, muhtarlar ve STK'larla toplantılar yapılarak, kolluk kuvvetlerinin görevini yerine getirirken toplum beklentilerinin neler olduğu, güvenlik önceliklerinin neler olduğu/olacağı istişare edildi. Bunun yanında oluşacak 'yerel önleme komisyonun' yararları ve suç oluşmadan önce önleme, suça karışmayı caydırıcı konular görüşülerek değerlendirilmeler yapıldı. Nihayet pilot il/ilçe yerel güvenlik komisyonu başkan ve üyeleri, bakanlık temsilcileri ile emniyet ve jandarma temsilcilerinin katılımı ile, 21-26 Eylül 2013 İtalya'ya proje kapsamında çalışma ziyareti düzenlenmiş ve ilgili ülke uygulamaları yerinde görülmüştür. Daha sonra Malatya geneline yönelik üniversite, ticaret odası, baro, STK'larla geniş bir katılımı; Malatya'nın güvenlik problemleri ve çözümleriyle ilgili çalıştay icra edilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013).

Aynı yıl Ekim ayında, sonraki yılın asayiş planlarına yönelik önerilerini almak üzere Yeşilyurt kadınları ile toplantılar icra edildi. Yeşilyurt İlçesinde yapılan istişare ile Girişimci Kadınlar Derneği, Kuran kursları öğreticileri, Halk Eğitim Merkezi usta öğreticileri ve mahallelerden katılım sağlayan kadınlara, “kadınlar kendini nasıl güvende hisseder?” Konu başlıklı istişare toplantıları icra edildi. Toplantılarda güvenlik güçlerine ihtiyaç duymadan yaşam kalitemizi arttırmak suretiye kendimizi güvende hissetmek için nelerin yapılabileceği istişare edildi. Toplantılarda aşağıdaki ana problemler ile önerilen ortak çözümler tespit edilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013):

- 1) Çocukları okula göndermede yaşadıkları sorunları çözülmesi
- 2) Başı boş köpeklere çare bulunması
- 3) Kafe/ spor alanı/ sosyal tesis olmaması nedeniyle oluşan mağduriyetlerin giderilmesi
- 4) Kadınların kamuya açık alanlar ile açık spor alanlarını kullanmaktan çekinmeleri sorunu (Kayınvalide, eş baskısı vb.nedenlerle) ve bu konuda çalışma yapılması gerektiği
- 5) Toplumsal baskı (küçük yerlerin büyük sorunları) sorunu ve bu konuyla ilgili toplumsal aydınlatma çalışmalarının gerekliliği
- 6) Okul çevrelerindeki uyuşturucu, sigara ve bağımlılık yapan maddeler satan çocuklar ve onların olumsuz etkilerinin giderilmesi
- 7) Bayanların bir araya gelebileceği sosyal paylaşım yapacakları kadın spor ve kültür merkezinin olmaması ve açılmasının zarureti.
- 8) Eğitim mekan ve şartlarının iyileştirilmesi ve bütün toplum bileşenlerinin eğitime eğilmesinin şart olduğu
- 9) Kolluk kuvvetlerinin görünürlüğünün arttırılarak denetimlerin arttırılması ve caydırıcılığın sağlanması
- 10) MOBESE, Kent güvenlik sisteminin arttırılması.
- 11) Bütün bu çalışmalara destek olmak üzere Müftülüğün imamlar eliyle dini bilinçlendirme faaliyetlerinin daha etkin yapılması suretiyle maneviyatın arttırılmasına çalışılması,
- 12) Çarşı ve mahallelere ‘Bekçilik’ sisteminin getirilmesi: 2013 yılında yapılan ilçe toplantılarında ağırlıklı olarak istenen bu sistem İçişleri Bakanlığınca da benimsenmiş ve bu günlerde bekçi sayıları onbinleri bulmuştur.

Kasım 2013’te ilgili paydaşların da olduğu Ankara’da geniş katılımlı bir istişare ve eğitim semineri yapıldı. Seminerde uzmanlar ve akademisyenlerin katılımı ve katkılarının alınması sağlanmıştır. Aralık 2013’te ise Malatya İlinde ilgili kamu idareleri ve ilçe güvenlik komisyonu üyeleri ile istişare toplantıları icra edilmek suretiyle ortaya çıkan asayiş problemleri ve bu problemler için kurum kuruluş ve STK’ların hazırlayacakları proje taahhütleri alınmıştır. İlçenin ortaya çıkan asayiş problemleri ve kolluk kuvvetlerini ilgilendiren kısımlarla ilgili anketler yapılmıştır. Bunun sonucunda 7 yerel güvenlik hedefi başlığı altında, 18 aksiyon planı ve 46 aktivite belirlenmiş olup, bu hedefler ve aksiyon planları doğrultusunda çalışmalara başlanmıştır (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013).

3.3.1. Yeşilyurt’un Güvenlik Meseleleri Konusundaki Görüşleri ve Önerileri

İlçe sınırları içerisinde oluşan konsensüse bakıldığında ilçede, gerek halkın gerekse de emniyet ve jandarma birimlerinin istatistiklerine göre aşağıdaki güvenlik sorunları konusunda tedbirler alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Böylece öne çıkan güvenlik sorunları ile önerilen çözümler kısaca aşağıdaki gibidir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013):

Evden hırsızlık: Vatandaş bilgilendirmeli, kendi önlemine almali, mobese eksikliği giderilmeli, mahallelerde bekçilik sistemi yada apartmanlarda sertifikali özel güvenliğin olması, binalarin önüne kamera takılması, sahte kamera, levhalar, ‘dikkat köpek var’ yazısı ile hırsızlar tarafından caydırıcı algılanacağından etkili olmaktadır.

Gençlerde madde bağımlılığı: Madde bağımlılığı olan çocuğa okullarda sorumluluk verilerek çocuğun özgüveni sağlanmalı ve rehber öğretmenleri tarafından yakın takip edilmelidir. Bu çocuklar aylık düzenli sportif faaliyetler ve sosyal aktivitelere yönlendirilmelidir. Böylece çocuk bir suç işleyeceği zaman bir toplumsal baskı oluşturulabilir.

İnternet kafeler: Kaymakamlıkça oluşturulan bir komisyonca, ayrıca güvenlik güçleri tarafından düzenli denetimlerin etkin yapılmasıve uygunsuz sitelere girilmenin engellenmesi amacıyla zaman zaman gençlerin aydınlatılması sağlanmalıdır.

Okullarda disiplinsizlik: Öğretmen ve velilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalı. Okul-polisi uygulaması yapılmalıdır.

Ahlaklı bireyler yetiştirmesi için okul, aile, toplum ele ele çalışmasının yetersizliği: Öğretmenlerin okullarda geleceğin bireyleri olarak yetiştirilen öğrencilerin etik değerlere karşı duyarlı yetişmeleri sağlamalıdır.

Madde ve alkole bağlı olarak şiddet kavga ve aile içi şiddet: İşlenen suçlar için caydırıcılık tedbirleri ön plana çıkarılmalı. Mahalle kültürü gibi etkenler kullanılarak aile ve toplumun baskısıyla suç işleme azaltılmalı. Gençlerin alkolden, madde bağımlılığından uzak tutmak için spor alanları, sosyal tesisler kurulmalı. Bunun için de merkezi devletin ilçe örgütleri iyi güçlendirilmelidir.

Kadın-ocuk-gençlik merkezlerinin yetersizliği: Boş vakitlerin değerlendirilmesi için spor tesisleri, sosyal alanlar kurulmalı.

Sportif faaliyetlere ağırlık verilmemesi ve eğitici araç-gereç için kaynak yetersizliği: Okullarda ocukların internet ihtiyacının karşılamak için bilgisayar, kağıt, kartuş verilmeli ve desteklenmeli.

Konferans, seminerlerle özellikle anneler bilinçlendirilmesinin yetersizliği: Önleme amaçlı genel güvenlik konusunda seminer ve paneller düzenlenerek bilinç seviyesi yükseltilmelidir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013).

3.3.2. Yeşilyurt İlçesi’nde Yürütülen Suç nleyici Nitelikteki Projeler

Projenin yereli esas alan uygulaması doğrultusunda Yeşilyurt İlçesi için; güvenlik sorunlarının tespiti, güvenlik önceliklerinin belirlenmesi, sorunlara uygulanacak önleyici tedbirlerin tespit edilmesi ve son olarak yerel paydaşlardan güvenlik sorunlarına yönelik yapılacak faaliyetlerin taaht edilmesi şeklinde bir planlama yapılmıştır. Ayrıca yerel güvenlik ve huzurun sağlanmasına yönelik kamu kurum ve kuruluşları ile STK’ların yaptığı proje ve taaht edilen/icra edilen faaliyetler de belirlenmiştir. İlçe yerel güvenlik komisyonu tarafından belirlenen güvenlik problemlerine yönelik taahtler ve bu taahtler sonucunda ilgili kurum ve kuruluşlarca suç işlemesinin önlenmesi ve güvenlik problemlerini azaltıcı etki sağlamaması amacıyla kaymakamlık koordinasyonunda faaliyetler icra edilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013). Yerel asayiş ve güvenlik problemlerinin çözümüne katkıda bulunmak amacıyla kurum ve kuruluşlardan alınan taahtler sonucunda ilçede uygulanan bazı örnek projelere aşağıda kısaca değerilecektir.

Ortak olarak taaht edileen ve icrasına başlanan faaliyetlerin bir kısmı aşağıda sıralanmıştır: Kaymakamlık, Milli Eğitim ve SYDV işbirliği ve Yeşilyurt Belediyesi, Yakınca Belde Belediyesi, Bostanbaş Belde Belediyesi ile MÜSİAD Malatya şubesi Katkılarıyla, milli ve manevi duyguları yüksek

turmak için 35 başarılı öğretmen-idareci ile 185 lise ve ortaokul öğrencisine Çanakale-Ankara-Nevşehir ilerine geziler düzenlenmiştir. Bu gezilere 2013-2014 yılında da devam edilmiş ve 2017 yılı sonuna kadar uygulanmıştır. Özel olarak suça meyilli olan veya problem olan öğrencilere öncelik verilerek gezilere devam edilmiştir. Kaymakamlığın destekleri ve bazı yayın guruplarının katkılarıyla 'Malatya Okuyor' projesi çerçevesinde ilkokul öğrencilerine kumbaralar verilmiş ve okulda oldukları süreler boyunca harçlıklarıyla kitap şenliği etkinliğinde kitaplarla buluşmaları sağlanmıştır. Lise öğrencileri ve ilçede yaşayan gençler yazarlarla buluşturularak eğitici, motive edici ve uyarıcı sohbet-konferanslar yapılmıştır. Kitap imzalama faaliyetleri icra edilmiştir. Bu kapsamda 2013-2017 yılları arasında 'Yeşilyurt Kitap Yurdu Projesi' ile Yeşilyurt Belediyesi ve SODES Projeleri kapsamında tüm okul seviyelerine hitap edecek şekilde 100'de fazla yazar İlçeye getirilmiştir. Bu proje ile yaklaşık 50.000 adet kitap okullarla buluşturulmuştur. Ayrıca 1 yıl içerisinde toplam 99.582 kitabın okunması sağlanmıştır. Yine Kaymakamlık koordinasyonu ile Milli Eğitim Müdürlüğüne tespit edilen köylerden, maddi durumu düşük ve dersane/kurslara gidemeyen öğrenciler İlçe Sosyal Yardımlaşma Vakfının katkılarıyla köylerde merkeze taşınmak suretiyle kurslara alınmıştır. 2012-2017 öğretim yıllarında toplam her yıl ortalama 1.250 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencisine LGS(TEOG) kursları açılmıştır. SYDV katkısıyla kaynak kitaplarla desteklenmişlerdir. İlçenin köylerinde okuyan 300 öğrenciye her yıl sosyal etkinlikler kapsamında sinema ve tiyatrolara götürülmüş, örnek eğitim kurumları ile ilin sosyal mekanları gezdirilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2016, s.31).

İlçe SYDV projeleri kapsamında; mutad faaliyetlerinin yanında 'Şevkat Eli Projesi' kapsamında üç yıl boyunca ortalama 600 yetim ile babaları cezaevinde olan çocuklar ile anneleri bayramlarda alışveriş çekleri verilmek suretiyle ihtiyaçları karşılanmıştır. 'Barınamayan Kalmasın Projesi' kapsamında İlçe Vakfınca üç yıl içinde (2013-2017) yaklaşık 750 ev tadilatından geçirilmiştir. Bu evlerin bir kısmına onarım ve tadilat çalışmaları, bir kısmına çeşitli ev eşyaları alınarak evler oturulabilir hale getirilmiştir. Yine 'Çınarlara Şevkat Projesi' ile üç yıl boyunca bakıma muhtaç, yaşlı veya engelli 100 aileye, istihdam edilen 10 yardıma muhtaç bayan eliyle, temizlik, yemek yapımı, çamaşır yıkama vb. işleri yapılarak ihtiyaçları giderilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2016, s.86-126).

Eğitim projeleri kapsamında; 2013-2017 yıllarında mevlidi nebi münasebetiyle ortaokul ve lise öğrencilerine Peygamber Efendimizin hayatını anlatan toplam 6.250 kitap dağıtılmıştır. 36 lise ve 60 ortaokulda toplam 10.000 öğrenciye ulaşılmıştır. Kitap bedelleri ve dereceye giren öğrencilerin hediyeleri hayırsever işadamları, belediyeler ve SODES projesi kapsamında karşılanmıştır. İlçenin liseleri ve ortaokullarında bilimsel yarışmalar düzenlenerek yapılan projelerin bir kısmı bölgesel ve ulusal düzeydeki yarışmalara katılmaları sağlanmıştır. Kullanılmayan Kitaplar Kütüphanesi Projesi ile evlerdeki kullanılabilir kitapların ilçedeki okullara kütüphanelere kazandırılması sağlanmış ve kitap okuma özendirilerek Yeşilyurt Okuyor Projesi ile ilçedeki okullar başta olmak üzere toplam 99.582 kitap okunması sağlanmış 2017 yılına kadar proje devam etmiştir. 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında özel bir vakıf, İŞKUR, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve ilçenin eğitim merkezi müdürlüğü tarafından yürütülen projede kapsamında 17 okulun tadilat yapılmış okulların iç ve dış bakımları ile çevre düzenlemeleri yapılarak kırsal mahallelerde yer alan bu okulların çocukları nerzih ortamlara kavuşturulmuştur. Ayrıca proje kapsamında görev alan 30 seramik öğrencisi sertifikalandırılmış ve seramik ustalığı takımları ilgili firma ve vakıfça tedarik edilmiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2016, s.1-76).

İlçe müftülüğünün çalışmaları kapsamında; rutin çalışmaların dışında küçüklükten itibaren çocukları eğitmek ve iyi insan yetiştirmek üzere camiler bünyesinde okul öncesi 1000'e yakın çocuk için 'Yeşeren Tohumlar Projesi' yapılarak hem okul öncesi eğitime hemde dini eğitimlerine katkı sağlanmıştır (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2016, s.126).

Kayıt altına alınan çalışmaların bir kısmına bu çalışmada yer verilen faaliyetler; suçun fazla işlendiği emniyet bölgesinde suç oranlarında toplamda %15 azalma olmuştur: Kişiye karşı işlenen suçlarda %10,35 azalma, topluma karşı işlenen suçlarda % 9,17 artma, mala karşı işlenen suçlarda %21,50 azalma olmuştur. Jandarma bölgesinde ise; 2013 yılında meydana gelen 27 hırsızlık olayı, 2014 yılı ilk beş aylık döneminde 6 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında 1 olan hayvan hırsızlığı sayısı, 2014 yılının ilk beş ayında hiç meydana gelmemiştir (Yeşilyurt Kaymakamlığı, 2013).

Sonuç ve Değerlendirme

Dünyada gelişen yeni sayılabilecek Yeni Kamu Yönetimi Modeli ile gelişen İyi Yönetişim (Good Governance) ilkeleri, halkın ya da hakkında karar verilen vatandaşların yönetim süreçlerinde ve karar mekanizmalarında yer almasını gerektirmektedir. Ayrıca yönetimin şeffaf, hesap verebilir ve optimal bir kapasiteyle etkin karar alma ve uygulama kapasitelerini geliştirecek boyutta olmalarının gerektiği bütün dünyada büyük önem arz etmektedir.

İdareler karar alırken özellikle de yereli ilgilendiren güvenlik işleri konusunda şeffaf, hesap verebilir ve optimal bir kapasiteyle etkin karar alma ve uygulama kapasitelerini geliştirecek boyutta olması ve katılımın sağlanması gerekmektedir. Bununla beraber özellikle suç önleme faaliyetlerinin yerelliği esas almak suretiyle diğer paydaşların da güvenlik problemlerine duyarlı hale getirip sürece katılımları sağlanmalıdır. Bu çalışmada, İçişleri Bakanlığınca pilot il ve ilçelerde uygulanan proje kapsamında özellikle hedeflenen amaç ve projenin içeriği temel hatları ile ortaya konulmuştur. Bu proje kapsamında Malatya-Yeşilyurt İlçesinde icra edilen faaliyetler, toplantılar ve ziyaret edilen ülke örnekleri dikkate alındığında sistemin hem güvenlik birimlerine hem de yerel aktörlere fayda sağlayacağı ve geniş kesimlerin asayiş sorunlarını önleme süreçlerine katılması suretiyle önemli katkılar sağlayacağı gözlemlenmiştir. Kanunen asayiş ve güvenlikten sorumlu olan vali ve kaymakamların (mülki idare amirlerinin) bu projelerle yerel katılımın suç önlemeye yönelik süreçlere dahil edilmesi suretiyle ile etkinliklerini arttırdığı kabul edilmelidir. Böylece kolluğun sivil gözetimi kurumunun etkin hale getirilmesi, halkın temsilcilerinin katkı ve katılımını sağlanmasının yanında yapılacak yayınlarla halkın bilgilendirilmesi de yapılmış olacaktır. Bunun yanında, asayiş ve güvenlik konularında araştırma ve anket yoklaması yapmak suretiyle toplumun görüşlerinin alınarak değerlendirmelerin buna göre yapılması ile de, toplum huzurunun iyi seviyelere çıkarılması sağlanabilir. Bu amaçla uygulanan proje ile; yapılan çalışmalar ve planlanan hedefler, paydaşlara ve diğer toplum kesimlerine yorumlamalar yapma kriterlerini içinde barındıran dinamik bir organizasyonu oluşturmayı kısmen de olsa çalışmaya konu olan pilot ilçede sağlanmıştır. Uygulamada, STK'lar ve halk temsilcileri kamu kurumları ile birlikte kurullarda görev almıştır. Kamu kurumlarından taahütler alınıp mülki amirlik koordinasyonunda takip ve koordinasyon sağlanmış ve pilot ilçede bunun etkileri test edilmiştir. Bu etki pozitif sonuçlar doğurmuş ve Yeşilyurt'ta suç oranlarında önemli azalmalar olmuştur. Bu kapsamda; emniyet bölgesinde genel olarak suç oranlarında toplamda %15 azalma olmuştur: Kişiye karşı işlenen suçlarda %10,35 azalma, topluma karşı işlenen suçlarda % 9,17 artma, mala karşı işlenen suçlarda %21,50 azalma olmuştur. Jandarma bölgesinde ise; 2013 yılında meydana gelen 27 hırsızlık olayı, 2014 yılı ilk beş aylık döneminde 6 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında 1 olan hayvan hırsızlığı sayısı, 2014 yılının ilk beş ayında hiç meydana gelmemiştir.

Bu çalışmada, projede öngörülen yerel halkın temsilcilerinin yer alacağı bir yapı meydana getirmeyi amaçlamak suretiyle sistemli ve daha demokratik yapı oluşturulmasının bir örneğine yer verilmiştir. Bunun yanında yasal kapasiteyi de içine alan İçişleri Bakanlığı'nın vali ve kaymakamları kanuni kontrol ve yönlendirme etkinliğinin artırılması da hedeflenmiş ve bu hedef kriter bakanlık yönlendirmesi ile pilot ilçede icra edilmiştir. Yine kolluğun sivil gözetimi çalışması ile ilgili faaliyetler, özellikle önleme faaliyetlerinde yerelliği esas aldığından, Malatya'da önemli bir farkındalık oluşturmuş, yerel odaklanma

ile başta Yeşilyurt İlçesi olmak üzere diğer toplum kesimlerinin asayiş meselelerine duyarlı hale getirilip paydaş olarak sürece katılmaları sağlanmıştır.

Emniyet, jandarma ile diğer kolluk kurumlarını da kapsayan kolluk sektörünün halkın arzu ve gereksinimleri çerçevesinde plan yapma ile güvenlik hizmetlerinin ifası sırasında oluşabilecek tereddütler de bu kapsamda azalmıştır. Bu kapsamda pilot ilçede yapılan uygulama ile yerelde güvenlik kuvvetleri için önleme amaçlı planlama yapılırken bunun katılımı ile yapılması gerçeğinin olumlu yönünün yanında, halk ile kolluk kuvvetlerinin birlikte çalışabileceği de kanıtlanmıştır.

Yerel önleme ve güvenlik planı ilçede uygulanmış ve tüm kurumlar görevlerini titizlikle yerine getirmiştir. Kurumların göstermiş olduğu özveri ve birbiriyle ve halk katmanları ile olan işbirliği sayesinde, emniyet ve asayiş hizmetleri ile sosyal projeler açısından çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Kolluk tarafından mevcut devriye sayılarının artırılması ve önleyici suç tekniklerinin kullanılmasıyla, hırsızlık olayları azaltılmıştır. İcra edilen toplantılar ve eğitim seminerleri sayesinde ve uygulanan projeler ile, güvenlik algısı üzerinde ilçe genelinde önemli bir farkındalık oluşmuştur. Gerçekleştirilen sosyal projeler sayesinde kurumlar ve vatandaşlar arasında etkin bir iletişim ortamı kurulmuştur. Bu uygulamalarla tüm kurumlar ve katılımcılar birlikte düşünmüş, birlikte planlamış ve her aşamada ortak akılla birlikte hareket etmiştir. Uygulamalar ve yapılan projelerin sonuçları asayişe olumlu yansımış suç oranlarında düşüşe yardımcı olmuştur. Bu da, Yeşilyurt İlçesi'nde büyük bir sinerji oluşturmuş ve istenilen sonuçların alınmasına ortam hazırlamıştır.

Kaynakça

Akıncı, S. K. (2013). Yerel önleme ve güvenlik komisyonunun işleyişi ve zaman planı, katılımcıların yerel güvenlik sorunları ve güvenlik ihtiyaçları, yerel güvenlik sorunları, hedefler ve çözüm önerileri. İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı, İstanbul: 3-4 Temmuz 2013, Ankara: 5 Kasım 2013, Malatya: 30 Mayıs, 19 Ekim 2013.

Çilesiz, C. (2010). Anayasal demokraside sivil otorite-kolluk ilişkileri. İdarecinin Sesi Dergisi, 142, 32.

Dalkıran Ö. (2009). "Kolluk görevlilerinin izlenmesi dünyadan örnekler", V.Aytar-Y.Ensaroglu (Ed.) Sivil toplum ve güvenlik sektörü gözetimi sınırlar ve imkanlar. TESEV Yayınları.

Fırat İ. ve Erdem E. (2014). Türkiye'de iç güvenlik hizmeti ve kolluğun sivil denetimi. Sayıştay Dergisi, (94), 83-122-123.

Gözübüyük, Ş. ve Tan T. (2011). İdare hukuku genel esaslar, (cilt 1, 8.baskı). Turhan Kitapevi.

Günday M. (2013). İdare hukuku, (10. Baskı). İmaj Yayınevi.

Gündoğan K., Koç C. ve Özbudak, C. (2011). Kolluğun önleyici ve adli görevleri (7.baskı). Sözkesen Mabaası

Hough, M. (2013). Mağduriyet ölçümünde kullanılan uluslararası standartlar, varolan anketlerden

edinilen deneyimler, mağduriyet, güven ve memnuniyet kavramları. İç Güvenli Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı, 3-4 Temmuz 2013, İstanbul.

İç güvenlik sektörünün sivil Gözetiminin geliştirilmesi projesi (2020). <http://sivilgozetim.org.tr/proje-bilgileri>, Erişim 27.03.2021.

- Karaosmanoğlu F. (2010). Küreselleşme perspektifinden iç güvenlik ve sivil denetim. Seçkin Yayınevi.
- Kıratlı M. (1973). Koruyucu idari hizmetler. TODAİE yayını.
- Koyuncu E. (2010). İç güvenlik sektörünün sivil gözetiminin geliştirilmesi projesi. İdarecinin Sesi Dergisi, 2010-142, 113-114.
- Kuyaksil A. (2012). Kamu yönetimi anlayışı ve yerleşme perspektifinden iç güvenlik hizmetlerine bir bakış. II.Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 1-2 Ekim 2012 Afyonkarahisar.
- Pamuk, Z. (2013).Türkiye’de vatandaşın polis algısı anketleri. İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı, İstanbul: 3-4 Temmuz 2013.
- Roche, S.(2013). Güvenlik kuvvetlerinin sivil gözetimi, proje kapsamında kapasite geliştirme Kavramı. İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı. İstanbul: 3-4 Temmuz 2013, Ankara: 5 Kasım 2013, Malatya: 19 Ekim 2013.
- Salman F. (2009). “Sivil toplum ve güvenlik sektörü gözetimi sınırlar ve imkanlar”, Sivil toplum kuruluşlarının güvenlik sektörü denetim ve gözetimine katılma araçları. (Ed. V. Aytar ve Y. Ensaroğlu). İstanbul: TESEV Yayınları.
- Titiz S. (2013). Yerel önleme ve komisyonlarında paydaşlara güven. Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı, 3-4 Temmuz İstanbul.
- Yavuzdoğan S.ve Şimşek A. H. (2015). Kolluğun Sivil Gözetimi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 6(20), 2003.
- Yeşilyurt Kaymakamlığı (2016). 2012-2016 yılları arasında yapılan proje ve faaliyetler. Yeşilyurt Kaymakamlığı Yayını.
- Yeşilyurt Kaymakamlığı. (2013). İç güvenlik sektörünün sivil gözetiminin geliştirilmesi projesi Yeşilyurt İlçesi çalışmaları. İç Güvenlik Sektörünün Sivil Gözetiminin Geliştirilmesi Projesi Çalıştayı. 9 Ekim 2013 Malatya.
- Yıldırım, T., Yasin, M., Kaman, N., Üstün, G.F., Tekinsoy, Ö.O., ve Özdemir, H.E. (2013). İdare Hukuku (5.Baskı). On İki Levha Yayıncılık.
- Zabunoğlu, H.G. (2016). Kolluğun sivil gözetimi. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(2), 257-282.